

Indstilling til miljøministeren vedr. Tange sø spærringen og Gudenåens kontinuitet

Baggrund

Det skal i forbindelse med de kommende vandområdeplaner for 2021-2027 afklares, hvorledes spærringen ved Tange Sø skal håndteres i relation til opfyldelse af vandrammedirektivets krav i det samlede Gudenå-system, samt til sikring af gunstig bevaringsstatus for de N2000 områder, der findes op- og nedstrøms spærringen.

Miljøministeren har derfor foranlediget etableret en arbejdsgruppe bestående af relevante interessenter, der skal identificere og beskrive de forskellige bindinger, behov og muligheder, der kan være for at foretage de nødvendige ændringer ved Tange Sø-spærringen.

Arbejdsgruppens indstilling

Hermed fremlægger Tange sø-arbejdsgruppen sin indstilling for ministeren vedr. en løsning af spærringen af Gudenå ved Tange sø. Arbejdsgruppen betragter således sin opgave som afsluttet og overlader det til ministeren at iværksætte nøjere undersøgelser af alle relevante forhold.

Arbejdsgruppen har jf. kommissoriet forholdt sig til alle kendte, eksisterende løsningsforslag, som de forelå ved arbejdsgruppens start. Arbejdsgruppen har gennemført en proces på baggrund af faglige vurderinger foretaget af Miljøstyrelsen og DTU Aqua og her igennem elimineret de løsningsforslag, der ikke sikrer målopfyldelse af EU's Vandrammedirektiv og Habitatdirektiv.

Således er bruttomængden af løsningsforslag blevet reduceret markant fra 40 til 15, og det efterlader løsninger, der spænder fra lange til mellemlange omløbsstryg med hovedparten af Gudenåens vandføring, til en egentlig genopretning af den oprindelige Gudenå og en nedlæggelse af Tange sø. Korte omløb er ikke vurderet at opfylde direktivkravene.

Der er fra arbejdsgruppens medlemmer bragt forslag i spil undervejs med hhv. 70 % af vandføringen i omløb, variabelt over året, og med 40 % i omløb plus yderligere 10 % i afsluttende kort omløb, men ingen af disse er endnu vurderet af Miljøstyrelsen og DTU Aqua i forhold til opfyldelse af direktivkrav.

I erkendelse af aktørernes meget forskellige interesser og prioriteringer og ikke mindst opfattelse af, hvor stort spillerum der politisk er for opfyldelse af direktiverne, finder arbejdsgruppen det ikke muligt at nå til enighed om konkrete løsningsforslag.

Derimod er der fundet opbakning til følgende principper:

- Arbejdsgruppen understreger opfyldelse af Vandramme-, Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivet, som afgørende for en løsning. Målopfyldelse efter direktiverne skal baseres på faglige vurderinger og tilgodese god økologisk tilstand i Gudenåen og gunstig bevaringsstatus for Natura 2000 udpegede arter og naturtyper.
- Arbejdsgruppen fremhæver, at sikringen af Gudenåens kontinuitet og blandt andet opnåelsen af selvreproducerende fiskebestande ikke alene er et lokalt anliggende. Gudenåens tilstand vedrører alle i Gudenåens opland, men er også et nationalt anliggende. Gudenåen er Danmarks eneste flod og længste vandløb, og levested for et unikt dyre- og planteliv. Det udgør derfor en national interesse at understøtte det biodiversitetsmæssige potentiale der er knyttet til Gudenåen, samt indfri det særlige rekreative potentiale for storslåede naturoplevelser.
- Arbejdsgruppen peger på en række forhold, som bør indgå i overvejelserne vedr. valg af løsning, herunder: At løsninger som ikke indebærer nedlæggelse af Tange sø, på anden vis bør tilgodese målopfyldelse i Tange Å-systemet og de øvrige mindre vandløbssystemer til Tange sø. At en opretholdelse af opstemningen ved Tangeværket medfører behov for en afklaring af direktivopfyldelsen i Gudenåen på de nærmeste kilometer umiddelbart nedstrøms Tangeværket. At mellemlange omløbsløsninger medfører behov for løsning af den resterende opstrøms opstuvningszone.
- Arbejdsgruppen anerkender, at der er mange rekreative og landskabelige interesser knyttet til Tange Sø og til Gudenåen. En løsning for Gudenåen bør derfor baseres på en vurdering af disse såvel som på mulige fremtidige rekreative og landskabelige interesser, der kan være knyttet til Gudenåen og dens omkringliggende natur. En løsning skal være i overensstemmelse med ovenstående målsætning om god naturtilstand i Gudenåens vandsystem og gunstig bevaringsstatus for Natura 2000 udpegede arter og naturtyper.
- Arbejdsgruppen finder ikke, at Tangeværkets el-produktion har en størrelse, der berettiger til, at den tillægges afgørende vægt i valg af løsning. Arbejdsgruppen finder Tangeværket bevaringsværdigt som museum og kulturmiljø og støtter opretholdelse i det omfang det er muligt inden for rammerne af direktivopfyldelse.

Ministeren opfordres til på baggrund af ovenstående principper ved sit valg af løsning, at kombinere konkrete elementer fra flere af de mange foreliggende – samt nyttilkomne – løsningsforslag med henblik på, at optimere den endelige løsning.

Arbejdsgruppen har ikke haft faglig baggrund for – eller tid til – med ekstern bistand meningsfuldt at udforske forslagernes økonomiske konsekvenser, eller mulighederne for (med-)finansiering fra private fonde m.v. Arbejdsgruppen lægger imidlertid vægt på, at der foretages en grundig og langsigtet samfundsøkonomisk analyse af såvel plusser som minusser af de løsninger, der med stor sikkerhed sikrer målopfyldelse. En sådan analyse bør ligeledes indebære en afdækning af de rekreative, turistfremmende og kulturelle interesser, der er forbundet med de mulige løsninger set i et nationalt perspektiv.

Kommissoriet åbner mulighed for, at de deltagende parter kan formulere egne mindretalsindstillinger. Idet der fortsat hersker modstridende interesser på en række områder, har adskillige af arbejdsgruppens medlemmer valgt at benytte sig af denne mulighed som et udtryk for at man har én eller flere foretrukne løsningsmodeller, som man ideelt set ønsker realiseret. Disse mindretalsindstillinger er vedhæftet nærværende indstilling.

Følgende interessenter **har tilsluttet sig** indstillingen:

- Favrskov Kommune
- Randers Kommune
- Friluftsrådet
- Danmarks Sportsfiskerforbund
- De samlede lyst- og sportsfiskerforeninger langs Gudenåen
- Danmarks Naturfredningsforening
- DN lokalafdelinger i Randers, Viborg, Favrskov og Silkeborg

Følgende interessenter **har ikke tilsluttet sig** indstillingen:

- Silkeborg Kommune
- Viborg Kommune
- Gudenåcentralen/Norlys
- Foreningen til bevarelse af Tange Sø

Med venlig hilsen

Sebastian Jonshøj

Formand for Tange Sø arbejdsgruppen
Vicepræsident i Danmarks Naturfredningsforening